

Lettergrepen

Als je woorden goed uit wilt spreken, is het belangrijk dat je weet waar een lettergreep begint en waar hij eindigt.

Om een woord in lettergrepen te verdelen, kijken we naar de klinkers. Als twee klinkers als één klank worden uitgesproken, beschouwen we ze als één klinker. Elke klinker vormt een lettergreep, samen met een of meer medeklinkers. Waar begint nu de lettergreep en waar eindigt hij?

1. Regels voor het verdelen van lettergrepen

Regel 1

Situatie: twee klinkers worden gescheiden door één medeklinker.

Oplossing: de medeklinker vormt het begin van de tweede lettergreep.

Bijvoorbeeld:

moeten	moe-ten
maken	ma-ken
zeuren	zeu-ren

Regel 2

Situatie: twee klinkers worden gescheiden door meerdere medeklinkers (dezelfde of verschillende).

Oplossing: de eerste lettergreep krijgt één medeklinker, de tweede lettergreep de rest.

Bijvoorbeeld:

paarden	paar-den
dingen	din-gen
wennen	wen-nen
venster	ven-ster

Regel 3

Situatie: we moeten een samengesteld woord verdelen in lettergrepen. Een samengesteld woord bestaat uit twee (of meer) woorden.

Oplossing: we verdelen het woord op de grenzen van de oorspronkelijke (originele) woorden. De oorspronkelijke woorden blijven dus intact.

Bijvoorbeeld:

huurauto	huur-au-to	(toepassen van regel 3 en 1)
trapeuning	trap-leu-ning	(toepassen van regel 3 en 1)
paardenstal	paar-den-stal	(toepassen van regel 2 en 3)

Regel 4

Situatie: de tweede (of derde, vierde, ..) lettergreep begint met een combinatie van medeklinkers die we moeilijk kunnen uitspreken.

Oplossing: we verplaatsen een of meerdere medeklinkers naar de eerste lettergreep.

Nederlandstaligen vinden combinaties zoals *rts*, *mbt*, *lfts* of *rwt* moeilijk om uit te spreken.

Voorbeelden:

koortsig	koort-sig	niet: koor-tsig
ambtenaar	amb-te-naar	niet: am-bte-naar
Delftse	Delft-se	niet Del-ftse/Delf-tse
erwten	erw-ten	niet: er-wten

2. Uitzonderingen op de regels**De combinatie *ch***

De combinatie *ch* houdt zich niet aan de regels. Deze combinatie wordt nooit gescheiden. Het is een andere manier om de letter *g* te schrijven. Daarom beschouwen we *ch* als één medeklinker.

Voorbeeld:

kuchen ku-chen

Ook bij woorden met *-cht* of *-rch* wordt *ch* niet gesplitst.

Voorbeelden

zuchten	zuch-ten
rechter	rech-ter
monarchie	mo-nar-chie

Natuurlijk vergeten we regel 4 niet: als *ch* tussen twee medeklinkers staat (bijvoorbeeld *rcht*), dan plaatsten we *ch* aan het einde van de vorige lettergreep. We doen dit ook met andere moeilijke klanken, zoals *koortsig* of *ambtenaar*.

Voorbeeld:

burchten burch-ten niet: bur-chten

Voorvoegsels *be-*, *er-*, *ge-*, *her-*, *ont-* en *ver-*

De voorvoegsels *be-*, *er-*, *ge-*, *her-*, *ont-* en *ver-* vormen altijd een aparte lettergreep, ongeacht de medeklinkers die ervoor of erachter staan.

Voorbeelden:

besturen	be-stu-ren
gebruiken	ge-brui-ken
herindelen	her-in-de-len
ontbreken	ont-bre-ken
veranderen	ver-an-de-ren

Achtervoegsel **-ische**

Veel Nederlandse bijvoeglijk naamwoorden eindigen op *-isch* of *-ische*. De betekenis is ongeveer hetzelfde als het Engelse *-ish*.

Als we naar *-ische* kijken, zijn *i* en *sche* aparte lettergrepen (let op: dit is dus anders dan de regels voor verdelen van woorden in lettergrepen).

De medeklinker combinatie *sche* wordt normaal uitgesproken als *sg* (denk bijvoorbeeld aan de plaatsnaam Scheveningen). Maar in dit bijzondere geval spreken we alleen de *s* uit. Daarom beschouwen we *sch* hier als één medeklinker en dus plaatsen we het aan het begin van de tweede lettergreep.

Voorbeelden:

Belgische	Bel-gi-sche	niet: Bel-gis-che
egoïstische	e-go-is-ti-sche	niet: e-go-is-tis-che

Achtervoegsel **-thie**

Het achtervoegsel *-thie* komt voor bij zelfstandige naamwoorden en *-thisch(e)* zie je bij bijvoeglijke naamwoorden. Deze (Griekse) achtervoegsels zijn vergelijkbaar met de Engelse achtervoegsels *-thy* en *-thic*. In het Nederlands wordt de *h* niet uitgesproken, *thie* klinkt als het Engelse *tea*.

De combinatie *th* zien we als één medeklinker. Bedenk dat wanneer twee klinkers gescheiden worden door één medeklinker, de medeklinker naar de tweede lettergreep gaat (zie regel 1). In de voorbeelden zie je dat de *th* niet bij de tweede lettergreep komt, maar naar de derde lettergreep staat.

Voorbeelden:

sympathie	sym-pa-thie	niet: sym-pat-hie
empathische	em-pa-thi-sche	niet: em-pat-his-che

Achtervoegsel **-achtig(e)**

Het achtervoegsel *-achtig* komt voor bij bijvoeglijke naamwoorden en is de Nederlandse vertaling van het Engelse *-like*.

Voorbeeld

reusachtig	reus-ach-tig	niet: reu-sach-tig
------------	--------------	--------------------

Trema

Het trema gebruiken we om problemen met de uitspraak te voorkomen. Het trema wordt gebruikt om aan te geven waar we een dubbele klinker of een klinkercombinatie in afzonderlijke lettergrepen moeten verdelen.

De twee puntjes staan altijd op de klinker waar de nieuwe klank begint en vormt dus het begin van een nieuwe lettergreep. Zonder trema zou een dubbele klinker of een klinkercombinatie één lettergreep vormen.

Voorbeelden

egoïstisch e-go-is-tisch

Oi klinkt als het Engelse *oy*. Als we op de *i* een trema zetten, zoals in *egoïstisch*, wordt de *oi* uitgesproken als het Engelse *ohwee*.

reëel re-eel

Zonder trema zouden we niet weten hoe we de e's moesten verdelen. Het kon re-eel zijn, maar ook ree-el. Hetzelfde geldt voor woorden zoals knieën of industrieën.

3. Open en gesloten lettergrepen

Om te weten of een klinker of medeklinker enkel of dubbel geschreven wordt, is het nodig om te weten of een lettergreep open of gesloten is. Verder is het belangrijk om te bepalen of de klinker in de lettergreep kort of lang uitgesproken wordt.

De klinkers in de lettergrepen *bal*, *mes*, *put*, *bot* en *pil* hebben een korte klank.

De klinkers in de lettergrepen *zaal*, *beer*, *muur*, *boot* en *wiel* hebben een lange klank.

Een gesloten lettergreep eindigt op een of meer medeklinkers.

Voorbeelden:

- koop - som
- ver - huis**d**
- voor -beel - den

Een open lettergreep eindigt op een klinker of een tweeklank. Een tweeklank is een combinatie van twee verschillende klinkers binnen een lettergreep zoals *au*, *ei* en *ui*.

Voorbeelden:

- ba - nen
- mo - dern
- sau·na

4. Enkele of dubbele klinker

Een gesloten lettergreep met een korte klank heeft altijd een enkele klinker.

Voorbeelden:

- pet
- tak
- lus

Een gesloten lettergreep met een lange klank heeft altijd een dubbele klinker.

Voorbeelden:

- laat
- steel
- vuur

Een open lettergreep wordt altijd lang uitgesproken (behalve enkele uitzonderingen die hieronder worden besproken) en heeft altijd een enkele klinker.

Voorbeelden:

- pa
- nu
- da - ken
- bu - ren

Uitzonderingen

Als een woord eindigt met een open lettergreep, eindigend op *-e* en lang wordt uitgesproken, wordt deze dubbel geschreven. Dit is om het verschil te zien met woorden die eindigen op een stomme *-e*. Een stomme *e* is een *e* die wordt uitgesproken als een korte *u*, waar nooit de klemtoon op ligt.

Voorbeelden:

Lange -e: nee, thee

Stomme -e: de, lade, warmte

Als een *i* lang wordt uitgesproken verdubbelt hij niet, maar wordt hij meestal geschreven als *ie*.

Voorbeelden

- wiel
- schieten

5. Woorden veranderen

Wat gebeurt er als je het woord verandert, bijvoorbeeld je maakt van het zelfstandig naamwoord een meervoudsvorm?

Zoals gezegd wordt een klinker in een open lettergreep altijd lang uitgesproken. Dit betekent dat een kort uitgesproken klinker altijd in een gesloten lettergreep moet staan. Om de korte klank te behouden, moet dus de lettergreep altijd gesloten blijven. Daarom moet de medeklinker aan het eind van de lettergreep vaak verdubbeld worden.

- bal - len
- bom - men
- buk - ken
- pak - ken

Dit is vooral belangrijk bij het vormen van meervoud op *-en*, bij sommige werkwoordsvormen, bij bijvoeglijke naamwoorden waar een *-e* achter komt en bij de vergelijkende trap.

Meervoud

Voorbeelden:

- put put - ten
- bot bot - ten
- muur mu - ren
- doos do - zen

Werkwoorden

Voorbeelden:

- buk - ken ik buk, ik bukte, ik heb gebukt
- hu - ren ik huur, ik huurde, ik heb gehuurd

Bijvoeglijke naamwoorden waar een -e achter komt

Voorbeelden:

- smal smal - le
- dun dun - ne
- duur du - re
- rood ro - de

Vergelijkende trap

Voorbeelden:

- wit, wit - ter, witst
- breed, bre - der, breedst